

**ועדת גורן**

פרוטוקול

**מישיבה מיום 7.1.2010**

**נוכחים:** חברי הועדה: כב' השופט (בדימוס) אורי גורן, יו"ר הועדה

מר אביגדור קהלני

כב' השופט (בדימוס) ד"ר גבריאל קלינג

מר עוזי לוי

פרופ' יוסי תמיר

פרופ' ערן דולב

גב' אסתר דומיניסיני

משקיף מטעם משהב"ט: עו"ד נחמה פרלמן

משקיף מטעם משרד האוצר: גב' ליאת ניקריטין

משקיף מטעם צה"ל: יצחק פוקס

מרכז הוועדה: מר אביהו דיסטלמן

הופיעו בפני הוועדה: נאוה שוהם – יו"ר ארגון אלמנות ויתומי צה"ל

גיל סימנהויז – מנכ"ל האירגון

נוכחים נוספים: יהודית דויטש – ראש היחידה לתביעות

מאגף שיקום נכים במשהב"ט

פרופ' יצחק שקד – יועץ רפואי לאגף שיקום

נכים במשהב"ט

ד"ר עמוס שינדלר – יועץ רפואי לאגף שיקום

נכים במשהב"ט

ד"ר פרץ וויס – יועץ רפואי לאגף שיקום

נכים במשהב"ט

גורמים נוספים

א. גורן, יו"ר: ישיבת יום 7.1.2010. הישיבה נפתחה בהופעתה של הגב' נאוה שוהם, יו"ר ארגון אלמנות ויתומי צה"ל. אני חושב שגם הוועדה וגם הציבור כולו, מודה לכם על ההצלחה בתיקון החוק שתיקן עיוות שהיה הרבה שנים, וסוף סוף בא אל פתרונו הצודק. זה מוכיח שאפשר לשנות גם דברים. הבמה לרשותכם, בבקשה.

### הופעתה של הגב' נאוה שוהם, יו"ר ארגון אלמנות ויתומי צה"ל

נאוה שוהם: קודם כל אני אציג את עצמי. שמי נאוה שוהם, ואני יו"ר ארגון אלמנות ויתומי צה"ל. אני אלמנה משנת 1982, כשבעלי רנן היה קצין צנחנים במילואים, ונהרג במלחמה הזאת ונותרתי עם 2 ילדים קטנים. אני מכהנת בהתנדבות, אפשר לומר במשרה מלאה פלוס, מזה כשנתיים וחצי, וזה פחות או יותר. אנחנו הכנו כאן מצגת וגיל, המנכ"ל שלנו, גיל סימנהויז, יציג את המצגת ואח"כ אם יהיו שאלות או במהלך המצגת, אנחנו נענה על השאלות.

### הופעתו של מר גיל סימנהויז, מנכ"ל ארגון אלמנות ויתומי צה"ל

גיל סימנהויז: צהרים טובים. ארגון אלמנות ויתומי צה"ל, הוקם בשנת 1991, לאחר שנמצא צורך לטפל בנפרד באוכלוסית האלמנות והיתומים, שהיו מאוגדים עד שנת 1991, כחלק מארגון 'יד לבנים'. בשנת 1995 הוכרז הארגון, ע"י כב' הנשיא שמעון פרס - בתפקידו אז כשר הביטחון - כארגון יציג עפ"י חוק משפחות חיילים שנספו במערכה, וזה אומר, בעצם, שהיום משפחת השכול מורכבת משני ארגונים יציגים: ארגון אלמנות ויתומי צה"ל, שמייצג את האלמנות והיתומים, וארגון 'יד לבנים' מייצג את האחים ואת

ההורים השכולים.

יכול להיות חבר או חברה בארגון, מי שהוכר כאלמן או כאלמנה או יתום, עפ"י חוק משפחות חיילים שנספו במערכה, תגמולים ושיקום. או אלמנה שהוכרה ע"י משהב"ט, לצורך תגמול בלבד, באמצעות וועדת ל' – וועדת לפני משורת הדין.

כיום חברים בארגון כ-3,900 אלמנות ועוד כ-3,000 יתומים עד גיל 30. אני מתאר לעצמי שהנושא הזה עלה – אם לא, אני אסביר.

עפ"י החוק, יתום זכאי לזכויות עד גיל 30 ולכן הארגון, כארגון יציג, מקבל לשורותיו רק את מי שמוכר עפ"י החוק והם יתומים עד גיל 30.

בתחילת חודש מרץ, בעקבות התיקון בחוק משפחות חיילים ביחס לאלמנות שנשאו בשנית, נכון להיום נבדקו ונמצאו זכאיות כ-660 אלמנות. לטענת משהב"ט יש יותר, אנחנו מעריכים שעוד כ-700-750 אלמנות יחזרו לזכויות, ובעצם גם יחזרו להיות חברות בארגון.

נאוה שוהם: לא, סה"כ עד 700.

גיל סימנהויז: יש מספרים יותר, נראה כמה יבדקו וימצאו.

א. גורן, יו"ר: החוק חל רטרואקטיבית?

נאוה שוהם: לא, הוא חל מעכשיו, אבל זה כולל את כל אלה שנשאו, מקום המדינה ועד היום. תתחלנה לקבל תגמולים החל מה-1 למרץ.

גיל סימנהויז: אבל לא תהיה הכרה רטרואקטיבית בתגמולים,

א. גורן, יו"ר: אבל מבחינת חברות?

נאוה שוהם: חברות בארגון – כל אחת שתרצה להיות חברה בארגון, תוכל לעשות.

א. גורן, יו"ר: אפילו שהיא נשאה?

נאוה שוהם: אפילו שהיא נשאה.

א. גורן, יו"ר: ותשלומים מהיום והלאה?

נאוה שוהם: נכון.

גיל סימנהויז: בעצם, התיקון אומר שכל מי שנשאה בעבר ובעצם נשללו

תגמוליה רק בגלל הסיבה שהיא נשאה, אז היא בעצם

תחזור לזכויותיה, תחזור לקבל תגמולים וזכויות, ובתוך

כך תחזור גם לחברות בארגון.

עוזי לוי: רק שאלת הבהרה: לגבי היתומים, אם היה נישואים

בשנית, זה לא משנה נכון?

גיל סימנהויז: לא משנה. ליתומים היתה זכות עצמאית, עד גיל 21, לקבלת

תגמולים.

ישנם עוד כ-8,500 יתומים בוגרים, מעל גיל 30, אשר אינם

מוכרים כאמור, לתגמולים והטבות.

נאוה הציגה את עצמה, בשנתיים וחצי יו"ר הארגון. מזה

כשנתיים אני מנכ"ל הארגון – המנכ"ל הראשון של הארגון.

בנוסף, יש לנו וועד מנהל המונה 7 חברות, כולן אלמנות;

ונציגות נבחרת המונה 50 אלמנות. הכל, כמובן, בהתאם

לחוק.

הארגון פועל ב-3 מישורים עיקריים. המישור הראשון זה

קידום זכויות וחקיקה – אנחנו בעצם, מתוקף הכרה בארגון

כארגון יציג, עפ"י חוק יכולים לנהל משאים ומתנים ולקדם

נושאים שהיו להם השלכות על כל האוכלוסיה. את התוצר

היה אפשר לראות לפני חודש, בעצם, בתיקון החוק, אז זו

פעילות שנעשתה במישור הזה.

אנחנו עובדים במישור הזה, כמובן, הרבה מול משהב"ט

אגף משפחות והנצחה, שהוא האגף הרלוונטי מבחינתנו וגם

בכנסת.

המישור השני זה טיפול בבעיות פרטניות של אלמנות ויתומים, מול משהב"ט וגופים אחרים. נעשות אלינו הרבה מאוד פניות גם של אלמנות וגם של יתומים, בנושאים שהם זקוקים בהם לעזרה. זה יכול להיות מסיוע במימוש זכויות מול משהב"ט; זה יכול להיות נושאים מול גורמים אחרים, מול מקומות עבודה וכל גורם אחר שאתם יכולים לחשוב עליו, שבעצם לנו כארגון, יש כוח לעשות דברים וגם יש לנו איזשהו say מתוקף הארגון שאנחנו באים ממנו.

והמישור השלישי, שהוא חשוב לא פחות לאוכלוסיה, זה מישור של פעילות פנאי ורווחה. אוכלוסיה זו, מאוד חשוב לה להיות ביחד. זו אוכלוסיה שרוצה להיות בחברת השווים לה, אלמנות רוצות להיות עם אלמנות ויתומים רוצים להיות עם יתומים. אנחנו עושים מספר רב של פעילויות בנושא, אם זה נופשים, אם זה שיט בראש השנה, טיולים, הלוואות, התקשרות עם גורמים מסחריים. יש לנו פרויקט מאוד מוצלח של אלמנה מאמצת אלמנה, שזה אלמנה 'וותיקה' מאמצת אלמנה 'צעירה', ואלמנות צעירות בגיל, מאמצות אלמנות מבוגרות, ובעצם מבלות איתן ביחד, מוציאים אותה קצת מהבית כי חלק גדול מהאוכלוסיה הזאת היא לבד.

אנחנו מסייעים גם ליתומים. אנחנו משתדלים להיות בכל נקודות הזמן שבהן אנחנו רגילים לראות את האמא והאבא ביחד עם הילד, זה בכניסה לכיתה א', אח"כ לקראת הבר ובר מצווה במחנה קיץ. אנחנו חוגגים גם בר ובר מצווה; אירוע הצדעה ליתומים שמתגייסים לצה"ל או לשירות לאומי; חלוקת מלגות לימודים לתואר שני – זה צריך להיות ראשון, שני ולפעמים גם שלישי; וחלוקת שי נישואין. כלומר, כל הנקודות שבהן הילד היה רוצה לבלות

ביחד עם האבא והאמא.

במהלך השנתיים האחרונות, עשינו גידול מאוד גדול בפעילות הארגון, מעל 400% בהיקפי הפעילות של הארגון, וברמת המשתתפים. זהו בגדול.

א. גורן, יו"ר: שכחת משהו, תקציב ומימון – לא דיברנו על הנושא הזה. גיל סימנהויז: תקציב הארגון מבוסס על שלושה מקורות תקציביים: תמיכת משהב"ט באמצעות וועדת תמיכות – כ-1.5 מיליון שקלים בשנה; דמי חבר שמשלמת כל אלמנה, בסך של 32 ₪ לחודש, באישור וועדת העבודה והרווחה. זה סך של עוד כ-1.5 מיליון שקלים בשנה; ותרומות שאנחנו מגייסים בארץ ובעולם. אנחנו מדברים על תקציב פעילות של כ-5 מיליון שקלים בשנה.

א. גורן, יו"ר: די מעט. ואיפה אתם יושבים?

גיל סימנהויז: משרדים נמצאים בגבעת שמואל, מול אוניברסיטת בר-אילן. עברנו לשם לפני שנתיים בדיוק, כחלק מתהליכי ייעול ושינוי שעברנו. עזבנו את המשרדים בת"א, עברנו לגבעת שמואל, מקום שהוא זמין ונוח. גם יותר קרוב לאגף משפחות והנצחה, ובין היתר גם חסכנו מעל 40% בעלויות.

א. גורן, יו"ר: זה קצת משונה, שמה שאגף המשפחות נותן לכם בתור הטבה. למה זה הטבה? זה תקציב. למה המילה 'הטבה' כאן?

גיל סימנהויז: זו לא הטבה, זה תמיכה באמצעות וועדת תמיכות.

א. גורן, יו"ר: למה תמיכה? זה צריך להיות תקציב?!

עוזי לוי: לא, אבל זו המשמעות. כך תומכים באגודות ועמותות. זה המונח התקציבי.

א. גורן, יו"ר: תמיכה, זה כאילו שהם מסכנים כאלה. זה לא נכון.

גיל סימנהויז: לא, זו לא הכוונה.

א. גורן, יו"ר: זה מקובל המינוח הזה?

גיל סימנהויז: המינוח הוא מינוח מקובל.

א. גורן, יו"ר: טוב, אני חוזר בי.

עוזי לוי: זה לא בא בתור איזה hand out אלא זו המשמעות, כך  
הממשלה תומכת בארגונים ועמותות.

אסתר דומיניסיני: זה לא גוף מתוקצב ישירות,

א. גורן, יו"ר: טוב, קיבלתי. נאוה, את רוצה להוסיף משהו?

נאוה שוהם: לא.

אביגדור קהלני: הייתי רוצה, ברשותך, לעסוק ביתומים.

הליווי של משהב"ט ליתומים, עם יכולתם טיפה לפרט מה  
יש ליתום – לא הצד הכספי – הליווי של משהב"ט, ומתי  
הוא מפסיק להיות יתום ועד מתי הוא, בעצם, מלווה? על  
לימודים, נישואין?

נאוה שוהם: אתה רוצה שאני אתייחס לא לנושא הזכאות שלו, מבחינת-

אביגדור קהלני: לא, אני רוצה לדעת היתום, מה הזכויות שלו?

נאוה שוהם: יתום צה"ל, הוא יתום מבחינת הזכויות המגיעות לו, עד  
גיל 30. אימו מקבלת עבורו תקבולים עד גיל 21, ומגיל 21  
ברגע שהוא מחליט ללמוד לימודים אקדמיים או לרכוש  
מקצוע, אז אם הוא החליט ללמוד לימודים אקדמיים –  
משהב"ט מממן את לימודיו.

אביגדור קהלני: הוא עובד כבר ישירות מול משהב"ט?

נאוה שוהם: יכול לעבוד ישירות, הוא יכול גם לעבור דרך האמא, אבל  
בעקרון מלווה ישירות מול משהב"ט. אין שום בעיה.  
הבת שלי, למשל, למדה בבצלאל, כל הטיפול היא עשתה  
מול העובדת רווחה.

מקבלים סבסוד של הלימודים, סבסוד כמעט מלא –  
מכללות גם. אם לימודים עולים, נניח 25 אלף שקל, הם

מקבלים גם סבסוד למכללה.

כמובן שיש רשימה של מוסדות שמאושרים ע"י משהב"ט.  
בנוסף, הם מקבלים – אם הם לומדים מערכת מלאה, הם  
מקבלים דמי מחייה. דמי מחייה הם סימליים-

אביגדור קהלני: עד איזה גיל?

נאוה שוהם: עד שמסיימים את התואר, במידה והם לומדים אותו עד גיל  
30.

אחרי גיל 30, עפ"י חוק, הם לא זכאים לקבל את  
הלימודים.

במידה ויש יתום שרוצה ללמוד, והוא אחרי גיל 30, הוא  
צריך להגיש בקשה. זה צריך לעבור וועדת חריגים, והכסף  
הזה לא יבוא מתקציב משהב"ט אלא יבוא מקרנות עזבוניות  
למיניהם, קרנות למיניהם.

אנחנו מאוד רוצים לאפשר ליתום, לרכוש את הלימודים  
האקדמיים ללא הגבלת גיל. אם משהב"ט, למשל, רוצה  
להעניק לילד תואר ראשון- הילדים שלנו, היום, מתבגרים  
בגיל קצת יותר מאוחר, אני חושבת שצריך לאפשר להם  
לקבל את הזכות ללימודים-

אביגדור קהלני: טיפולים פסיכולוגיים ו-?

נאוה שוהם: טיפולים פסיכולוגיים הם מקבלים ללא הגבלת גיל. גם  
קבוצות תמיכה יש, של יתומים.

אביגדור קהלני: שאלה שניה, ברשותך: כמה אלמנות, כרגע, כתוצאה  
מהחוק החדש, בעצם- הצגת פה כ-750 נוספו עד רגע זה, או  
שזה הפוטנציאל הגלום?

נאוה שוהם: 660 אלמנות – אנחנו קיבלנו רישום עכשיו, משהב"ט –  
660 אלמנות נוספו, לאחר שהחוק עבר.

אביגדור קהלני: אז זה המספר?

נאוה שוהם: זה המספר נכון להיום.



קריאה: לא, נכון להיום זה כבר כמעט 800.

נאוה שוהם: עד שאני לא מקבלת- ריקי, גם אמרתם לי 1,000 ומשהו. יש לכם רשימה מ-1,860. הרשימה הזאת כוללת את כלל האלמנות. נכון לשלשום, קיבלנו דיסקט עם 660 אלמנות.

אביגדור קהלני: זאת אומרת, 660 אלמנות נשאו?

נאוה שוהם: נשאו ונושלו עפ"י חוק מזכויותיהן, ועכשיו בעקבות החוק החדש, חזרו לזכויותיהן.

אביגדור קהלני: וכמה עכשיו יינשאו, כתוצאה מהחוק הזה?

נאוה שוהם: בחודש הבא יש את החתונה הראשונה.

אביגדור קהלני: אין לנו קנה-מידה?

נאוה שוהם: בתחושתי, ככה, אני שואלת את חברותיי – היו מקרים, אגב, של בחורות שהתגרשו כדי לחזור לזכויות, וחיות עם אותו בן-זוג.

אני שואלת את חברותיי, אלה שהתגרשו ואלה שחיות, מה שנקרא 'בחטא', כמוני, רובן לא יינשאו. מבחינתן זה כבר לא משנה.

גיל סימנהויז: לשאלה האגבית שעלתה פה, אז החוק קובע חריגים מ-1,800. הכרה בחלל היא מ-1,800 -1,882, (מדברים יחד)

פרופ' ערן דולב: זה נכון, זה חוק שכולל את המחותרות ואת הקדם-מדינה. זה בסדר.

גיל סימנהויז: זה 1,800. כי עלתה פה שאלה אגבית.

(מדברים יחד)

נאוה שוהם: מי שהחוק טוב לה, כמובן לבחורות החילוניות שלא רוצות לחיות בחטא. הדתיות, אלמנות המיעוטים שהן לא יכולות להרשות לעצמן לחיות עם ידוע בציבור- אותן דתיות נשאו, אבל לא דווחו ברוב המקרים, והרבה מהן דווחו.

אסתר דומיניסיני: אתם יודעים, כארגון, על המינוי של הוועדה שאתם

עכשיו ביקשתם להופיע בפניה, האם הארגון גיבש איזושהי

תפישה-עמדה ביחס למינוי, לגבי תוצאותיו?

נאוה שוהם: אנחנו שמנו לב שזה יותר מתייחס לנכים, ואין לנו את

האסמכתא לדבר על הנכים ואנחנו לא מכירים את הנושא

הזה מקורב. אני לא הייתי רוצה להתייחס לזה.

הדברים פה כתובים מאוד כללי, מאוד קשה לי להבין מה

בדיוק אתם רוצים מאיתנו. אני אשמח לשאלות, ואז אני

אוכל להתייחס.

אסתר דומיניסיני: השלכות של הוועדה, יכולות להיות גם על הפטירות. כי

אם אדם נפטר ממחלה, אז יש לזה השלכות. השאלה, אם

בכל זאת לא דנתם בסוגיה, לטווח קצת יותר ארוך של

הדברים, שאם אדם, יכול להיות שגם נפצע או חלה ובסופו

של יום הלך לעולמו, יכולה להיות לזה השלכה גם על

האוכלוסיות שלכן.

נאוה שוהם: אסתר, זה המסמך שקיבלתי. אני לא בדיוק הבנתי מה

רוצה ממני הוועדה, אבל אם את שואלת אותי האם אדם

שחלה במחלה, האם הוא צריך להיות מוכר? אז השאלה

למי מתייחסים פה, לנכה שחלה במחלה? אני לא יכולה

להתייחס לזה בכלל, כי אני לא נציגה שלהם בכלל. אני לא

מכירה את הסיפור שלהם. אני מכירה את הסיפור של

אלמנות ויתומי צה"ל.

אני יכולה להגיד לכם, מה כאזרחית, אני חושבת על חיילי

חובה. למשל, חייל חובה לדעתי, הוא רכוש של צה"ל. הוא

לא רשאי ללכת לרופא שהוא רוצה ללכת אליו; הוא לא

רשאי להתלבש איך שהוא רוצה; הוא לא יכול לומר מה

שהוא רוצה; הוא לא יכול להתראיין לתקשורת. הוא רכוש,

בפועל- הוא לא יכול לנסוע לחו"ל ללא אישור של הצבא –

הוא רכוש של הצבא.

ולכן, אם קורה לו משהו במהלך 3 שנים שהוא משרת את הצבא, הצבא, המערכת הבטחונית, צריכה לממן כל מקרה שקורה לו. כל מצב רפואי שקורה לו. ולמשל, היום יש מקרים שצה"ל למשל משחרר חיילים שבמהלך השירות שלהם חלו בסרטן. בעיניי זה חמור. זה טעם לפגם. זו פגיעה בערכים, שלפחות אני כאדם, גדלתי עליהם, שאם אני נותנת ומקריבה, המערכת צריכה לתמוך בי כשאני נופלת, כשאני נכשלת.

במקביל, זה הסיפור עם חוק האלמנות. ככה אני הרגשתי. אני הרגשתי שבגדו, בעצם, בי, ברענן. והמערכת לא יכולה לבעוט אותי מתי שמתחשק לה.

פרופ' יוסי תמיר: אצלכם כלולים, בארגון, גם כל אותן אלמנות של הגופים הנספחים לנושא של צה"ל?

נאוה שוהם: אצלנו כלולים בארגון, אלמנות נכים, שהנכים הוכרו עפ"י חוק. ויש אצלנו בארגון אלמנות, שהוכרו שלא עפ"י חוק, בוועדות י"י.

פרופ' יוסי תמיר: לא, אבל אני שואל, לגבי, נניח, אלמנות של השב"ס, משטרה וכו'?

נאוה שוהם: כן.

פרופ' יוסי תמיר: ויש לכן עמדה לגבי העניין הזה, האם להכליל אותן בארגון שלכן, האם אתם חושבים שהן לא צריכות להיות בארגון שלכן?

נאוה שוהם: בעיניי, אלמנות מערכת הביטחון- בעיניי, מערכת הביטחון בכלל, משטרה, שב"ס, 'מוסד', שב"כ, משמר הכנסת, הם לא נופלים מהצבא. זו מערכת ביטחונית.

בדיוק עכשיו, המועצה הציבורית להנצחת החייל, אנחנו דנים במי זכאי להיות קבור בבית קברות צבאי. מכיוון שהתחילו בעבר לקבור חללים שאינם שייכים לצה"ל,

אמרתי שכדי לא לפגוע בהם – כי כבר פרצו את החוק –  
צריך להקצות חלקה בסמוך או בתוך החלקה הצבאית, אבל  
בצד, לכוחות הביטחון.

בעיניי, כאזרח מדינת ישראל, כוחות הביטחון לא נופלים  
מצה"ל. הם לא עושים עבודה פחות חשובה מצה"ל. הם  
שומרים על ביטחון המדינה: צה"ל על גבולות המדינה,  
משטרת ישראל על ביטחון הפנים של המדינה שהוא לא  
פחות חשוב. זה אולי פחות הירואי, ונשמע פחות טוב, אבל  
זה לא פחות חשוב.

ובעיניי, ברגע שהם עושים עבודה שקשורה לביטחון  
המדינה, הם צריכים להיות שייכים ל"משהב"ט ולקבל  
תגמולים כמו כל אלמנת צה"ל.

א. גורן, יו"ר: למה שלא יהיו קשורים למשרד ביטחון פנים? זה גם  
ביטחון? למה משהב"ט שחולש על צה"ל, צריך לממן גם את  
שב"ס?

למה הקשר הזה בכלל?

נאווה שוהם: מבחינת הזכויות- תשמע, אני באתי לדבר מוכן. אני הבנתי  
שהן שייכות ל"משהב"ט כבר מ-1976.

א. גורן, יו"ר: אנחנו חושבים על הבעיה הזאת, אין לנו עדיין עמדה אבל  
יכול להיות ש-

פרופ' יוסי תמיר: גם משרד החוץ, גוף ש-

א. גורן, יו"ר: ומשרד החקלאות, אין שם פקחים?

פרופ' יוסי תמיר: לא, משרד החקלאות אין.

עוזי לוי: במובן הזה, התפישה הכוללנית הזו של כל מי שעוסק  
בביטחון המדינה, זה יכול ללכת להרבה מאוד כיוונים.  
כלומר, באיזשהו מקום צריך לחדד ולהניח את הגבולות.

נאווה שוהם: זה גם נכון, אבל אני לא מתימרת ללכת כל כך רחוק.  
אני בסה"כ אדם קטן, אמנם אני יו"ר (זה נשמע נורא גדול),

אבל אני יכולה לומר לכם בתחושה שלי, כאזרח, אחרי שהבנתי את המערכת ומה קורה בתוך- נכון, גם לי היו סימני שאלה. אני חייבת לומר בכנות, אני בכלל חושבת שלאור כל מה שנוצר במהלך השנים, צריך מבנה-על שנקרא משהב"ט, שבתוכו יש את כל הגופים של צה"ל, משטרה, שב"כ- לא צריך להיות, למשל, המשרד לביטחון פנים, כך אני חושבת. אם יש גוף-על, כולם צריכים להיות בתוך הגוף הזה ואז-

פרופ' יוסי תמיר: הנושא הזה עלה אי פעם לדיון, בארגון?

נאוה שוהם: לא.

עוזי לוי: לא חשבו על זה אף פעם, זאת אומרת את מי, בעצם, הארגון צריך וראוי לייצג?

נאוה שוהם: לא. תבינו, הארגון שלנו, בזמנו היתה פניה של משהב"ט – אני מניחה, גם של שאר הארגונים (זה לא היה בתקופתי) – הארגון שלנו הסכים לקבל את האלמנות הנ"ל. אני, כיו"ר, אסור לי לפגוע בכלל באלמנות שחברות בארגון, ולפעול לזה שהן תצאנה מהארגון ותהיינה בארגון אחר, או-

פרופ' יוסי תמיר: לא רטרואקטיבית, אבל לגבי המשך, לגבי העתיד?

עוזי לוי: לא, המשך יהיה תלוי יותר בתוצאות הוועדה, לדעתי, כי לפי ההבנה שלי הארגון מכיר במי שמוכר עפ"י חוק. אם וכאשר, אז זה יקבע את הקריטריונים-

א. גורן, יו"ר: אבל תוצאות הוועדה תלויות בדיעות השונות.

עוזי לוי: וודאי. אי אפשר לבוא בטענה כלפיהן.

נאוה שוהם: כן, אני רק רוצה להפנות אתכן לבעיה שקשורה לעניין.

אני לפעמים מוזמנת ע"י ... לשוחח בימים מיוחדים שהם עושים, באירועים מיוחדים שהם עושים לאלמנות משטרת ישראל.

אני מגיעה לשם, ואז יש שם אלמנות מוכרות ולא מוכרות. אלמנות שמקבלות את התגמולים והזכויות שלהן מ"משהב"ט, ואלמנות שלא. ואז נוצרת דינמיקה של- 'למה אנחנו מופלות לרעה?!'. ופה הבעייתיות של העניין, למה אנחנו מופלות לרעה. ולכן אמרתי שאני חושבת, שצריך להיות איזה ארגון גג כזה, משהב"ט, ובפנים צריכים להיות כפופים אליה משטרת ישראל, צה"ל, שב"כ, 'מוסד',

דוברת : בעיניי זה חוסך הרבה מאוד כסף, לסל אחד.

נאוה שוהם : ואז, שם בתוך הגוף הזה, יכולות להיות הירארכיות למיניהן שיחליטו מה שיחליטו, אבל כולם יהיו שייכים לארגון אחד.

א. גורן, יו"ר : מבחינת הארגון אתם יכולים לקבל. – אבל מבחינת הזכויות? חיילים קרביים שגם זה נמצא במנדט שלנו, חיילים קרביים, חיילים שנפצעו בדיסקוטק, אז מבחינת הזכויות שלהם, יכול להיות שיש, אפשר לעשות, והארגונים יכולים לקבוע את הקריטריונים שלכם, כפי שאתם רוצים.

נאוה שוהם : כבודו, אני רוצה לומר לך משהו, שחייל הוא הרכוש של צה"ל. אם הוא נפצע כתוצאה מתאונת דרכים, או נהרג בתאונת דרכים כתוצאה משכרות, עדיין הוא רכוש של צה"ל. ואני חושבת, שיהיה מאוד קשה למערכת להוכיח ממה נהרג החייל. האם הוא השתכר כי הוא רצה לברוח מהקשיים שיש לו בצבא, או האם הוא התאבד בגלל קשיים שיש לו? אני לא חושבת שזה נכון.

א. גורן, יו"ר : לא, אני לא אומר שנחליט ככה, אבל זה אחד המנדטים שלנו.

המנדטים שלנו מתייחסים לחקיקה הקיימת, ואף תיתכן חקיקה חדשה כתוצאה מהחלטות שלנו, לבין הארגונים הוולונטריים שצריכים לקבוע קריטריונים כל עוד שהם לא

מתנגשים בחוק.

אביגדור קהלני: אולי את יכולה מילה על מערכת היחסים שלכם עם

משהב"ט?

נאווה שוהם: מערכת היחסים שלנו מתחלקת, בעצם, לשניים: יש את אגף משפחות והנצחה שאין לי מילה רעה אחת לומר. בסה"כ שום דבר לא מושלם, אבל אתה רואה שהסה"כ הוא לסייע, להקל.

יש לנו בעיות של תקשורת עם אגף התקציבים של משהב"ט, אפילו עם מנכ"ל משהב"ט, יש חוסר הידברות ישירה איתם. אבל באגף משפחות והנצחה, כל הזמן יש רצון לשנות ולפחות זה בתחושה שלי, מאז שאני יו"ר.

אנחנו עובדים בשיתוף פעולה מלא, ראש אגף משפחות והנצחה, אריה, הוא איש עם נשמה כזאת שרוצה רק לשפר ולעשות למען, ובסה"כ יש שיח כנה ואמיתי, גם כשמשיעים דברים לא נעימים.

א. גורן, יו"ר: אנחנו גם התרשמנו ממר מועלם שהופיע בפנינו, וכל אחד אומר אותם דברים.

נאווה שוהם: כן. האגף הזה השתנה מאוד לטובה, ואולי זה גם חלק מזה, בגלל ההפרדה בין הנכים לבין אלמנות והיתומים, כי בעבר כשהגענו למשהב"ט היה מאבטח שבדק אותנו ונתן לנו תחושה מאוד לא נעימה.

ליאת ניקריטין: את התייחסת קודם לכל השקפתכם על איך צריכים להתייחס לכל חיילי החובה. רצינו לשמוע גם התייחסות לחיילי הקבע שזאת אוכלוסיה שהיא שונה לגמרי במאפיינים, מחיילי החובה, אוכלוסיה שבחרת להישאר בצבא – לעניין נסיבות הפגיעה לצורך ההכרה?

נאווה שוהם: מה זה אומר, חייל קבע שנפטר ממחלה – לא מוכר. אלא אם כן זה כתוצאה מהשירות הצבאי.

ליאת ניקריטין: נכון, אבל האם למשל חייל קבע, שמעד במדרגות למשל, בקריה. האם הוא צריך לקבל אותו דבר כמו חייל קבע שלחם?

נאווה שוהם: תאונת עבודה. בוודאי. חייל קבע שמעד במדרגות בקריה, תאונת עבודה.

פרופ' יוסי תמיר: ואם בבית?

נאווה שוהם: אם בבית, אז לא. הוא לא מוכר, זה היה בבית. לא תאונת עבודה. זה בדיוק מה שעובד.

אביגדור קהלני: להבדיל מחייל בחובה, שמועד בבית ו-?

נאווה שוהם: אין לו שום תנאים של איש צבא קבע, זה משהו אחר לגמרי. חייל חובה חייב ללכת לצבא, לא שואלים אותו בכלל, אז זה משהו אחר. ברגע שהוא רכוש של הצבא, גם אין לו שום תנאים סוציאליים כפי שיש לאיש צבא קבע. זה שונה לגמרי.

פרופ' ערן דולב: ראינו את המצגת, לית מאן דפליג שאתם עושים דברים חשובים.

אבל אחת הבעיות בחיים, כל ארגון רוצה להתקיים. לא ראיתי משהו ש- מטרות הארגון, מה שאתם עושים, האם יש לך מטרות כאלה שאם הן היו מתקיימות ע"י אגף השיקום, הארגון בעצם מתייתר?

גיל סימנהויז: באידיליה ובתיאוריה, יכול להיות שכן. ואני אתן מספר דוגמאות. עצם שנעשות אלינו פניות כדי לסייע בדברים שהם משהב"ט טפל, זה אומר שלמרות העבודה המצויינת של האגף כמו שהוא היום, עדיין יש הרבה מאוד מקומות שבהם יש פערים. כלומר, אם פונה אליי אלמנה עם איזושהי בעיה מסויימת, פנתה למחוז והמחוז אמר לה שהיא לא זכאית כי היא באמת לא עומדת בתנאים, אבל המחוז בנסיבות האלה לא יזם את הפניה לוועדת 'ל', אלא



היא פונה אלינו ואנחנו יוזמים ומפעילים את המערכת בכדי שהיא .... זה משהו שמתקיים.

בחזון, באוטופיה, אני הייתי מצפה שהמערכת תגיד לה 'תשמעי, עפ"י ההוראה את לא זכאית, אבל בנסיבות הספציפיות האלו, בואי נעלה אותך לוועדת 'ל'. זה לא מתקיים.

המישור הנוסף זה הנושא של הפעילות, של להיות ביחד. אמרתי את זה קודם, כי הרבה לא מתייחסים בחשיבות הראויה, לנושא של פעילות רווחה ופנאי. אנחנו לא איזשהו מועדון צרכנות, זאת אוכלוסיה מאוד מיוחדת. ואני לא חושב שזה מתפקידו של משהב"ט והוא גם לא מסוגל לעשות את זה, לעשות את המפגשים האלו של האלמנות, מעבר לקבוצות התמיכה.

יש לנו קבוצה מאוד גדולה של אלמנות, שלא יוצאת לחופש, לנופש, אלא אך ורק עם הארגון. כי היא רוצה את הביחד, היא רוצה להיות עם האלמנות. חשוב לה להיות עם האלמנות. וגם כשהיא יוצאת עם הארגון, אז דואגים לה.

אני לא חושב שזה תפקידו של משהב"ט או בוא נגיד ככה, בסדרי עדיפויות לא הייתי מדרג את זה בראש הסולם.

ביום מן הימים, והיה והחזון הזה יתממש ובאמת משהב"ט יצליח לתת מענה לכל הדברים האלה, אז יכול להיות שלא יהיה צורך, אבל גם את זה אני מסייג כי אני כבר אומר, אנחנו נותנים ונכנסים לפעילויות שמעבר למה שאנחנו מצפים מהמדינה.

אני מצפה מהמדינה שתיתן תגמולים, שהיא תדאג לדוור, לרכב וכל מיני דברים כאלה. יש דברים שהם מעבר, כי בהחלט אני לא חושב שהמדינה (וזה גם דעתה של נאוה ושל הארגון) שהמדינה צריכה לדאוג לנו, ובטח לא ברמה

הפרטנית של המספרים האלו שאנחנו מדברים, ושם נמצא המקום המיוחד של הארגון.

זה ארגון מאוד מאוד מיוחד, בניגוד לארגונים אחרים שאתם מכירים בין העמותות. כל המתנדבים או המתנדבות בארגון, הם כולם אלמנים ואלמנות. אין לנו מתנדבים חיצוניים, מתוך מדיניות. כולם באים מתוך האלמנות, מתוך הארגון, ופועלים בו. לכן יש כאן איזשהו ערך מוסף, שאי אפשר יהיה להגיע אליו.

נאוה שוהם : אני רוצה להרחיב את מה שאומר גיל.

הצעת החוק שלנו, שעבר עכשיו, הוא לא בא יש מאין. קדם לזה, שכל שנה בחוק ההסדרים, נכנס איזשהו סעיף תמים לפגוע בזכויות של אלמנות צה"ל. וזה כל הזמן יש ניסיון של לפגוע בזכויות. ולכן הארגון צריך להיות קיים.

הרי הגמול שאלמנות צה"ל מקבלות כיום, והיתומים, כל התנאים שמקבלים היום, זה לא בא סתם. זה מאבקים שנעשו ע"י אלמנות.

אם, למשל, אחרי מלחמת ששת הימים, אתם זוכרים, כל המדינה היתה באופוריה. לא היה מקום לאלמנה, בכלל, לבכות. אלמנה עם 2 ילדים קיבלה 240 לירות ישראליות, כשהמשכורת הממוצעת בשוק היתה 740 לירות ישראליות בערך. היא לא ידעה איך היא גומרת את החודש. רק בגלל מאבקים שהיו מול משהב"ט, המצב שלהן השתפר. וזה נכון.

משום שכאני איבדתי את הבעל שלי, לי לא היתה כוונה להיות מקרה סעד. ובעצם העולם התרסק, הופכים להיות אמא אחת, אמא ואבא לשני ילדים קטנים. מי דואג להם בדיוק?

משהב"ט לא מתנדב להוסיף לנו, אלא הוא כן מתנדב

לגרוע- אני אתן לכם דוגמא משבוע שעבר, שפנו אליי ממשהב"ט: אלמנות צה"ל מקבלות החזר על ביטוח רכב, בגובה של 4,800 שקלים אחת לשנה. והפרמיות על הביטוח ירדו, התעריפים של הביטוח ירדו ופנו אליי ממשהב"ט, לתקן את החזר לתעריף הריאלי. בהחלט לגיטימי. מסכימה עם זה.

אבל משנת 2001, כל ההטבות לא הוצמדו בכלל, לא עודכנו ולא רק זה, יש הוראה של היועץ המשפטי לממשלה, לא לעדכן את ההטבות עד שלא מעגנים אותם בחוק. אז לא מעדכנים מ-2001, אבל כן רוצים לעדכן את הביטוח. להוריד כן, להעלות לא.

זה המקום של הארגון שלנו, להיאבק על הדברים שלכאורה הם קטנים, אבל בגדול זה הרבה כסף.

או יתומי צה"ל – יתומי צה"ל, בעבר היה להם טיפול פסיכולוגי עד גיל 30. היום זה ללא הגבלת גיל.

.....מפאת צנעת הפרט הושמט הקטע.

לכן, זה התפקיד של הארגון, לקדם את הזכויות ולדאוג שלא יפגעו להם.

יצחק פוקס: אם אפשר לפרט על מערכת היחסים שיש לכם עם הארגונים והעמותות החייליים שקיימים היום, כמו קרן הצנחנים, אני מניח שגם בשריון יש, וכיוצא באלה. גם שם מתנהל איזשהו ארגון שעוסק בנושא הזה.

נאוה שוהם: אז קודם כל, אני אלמנת צנחנים, אז יש לי קשר אישי עם קרן הצנחנים, אני גם בהנהלה שם. עכשיו אני עזרתי להם בבניית האתר.

יש לנו קשר עם חלק מהעמותות, לא עם כולן. יש לנו חלק עם עמותת השריון, אנחנו בקשר רצוף איתם, אנחנו בקשר עם יענקלה גרינוולד; אנחנו בקשר עם עמותת חיל אוויר.

אני חושבת שזה הכל.

- יצחק פוקס : יש כפילויות בפעילות של העמותות האחרות?  
 נאוה שוהם : יש כפילויות. בהחלט. יש קרן האלמנות והיתומים של  
 צנחנים, שהם לא נתמכים ע"י משהב"ט. מפעם לפעם  
 משהב"ט מתקצב אותם בסכומים מזעריים, אבל באופן  
 רצוף הם לא נתמכים ע"י משהב"ט.
- יצחק פוקס : כי גם הם עושים קייטנות וחוו"ל,  
 נאוה שוהם : הם עושים 3 פעמים בשנה, טיולים ברחבי הארץ.
- יצחק פוקס : ויוצאים לטיולים בחו"ל, אחרי ששת הימים ... נגמר הכסף.  
 א. גורן, יו"ר : יש לנו סדר יום מעט עמוס. תודה לך גב' שוהם.  
 נאוה שוהם : אני מקווה שהצלחתי לענות לכם על השאלות.  
 א. גורן, יו"ר : תמשיכו בפעילותכם הברוכה.

(תום הופעתם של הגב' נאוה שוהם ומר גיל סימנהויז, מארגון אלמנות  
 ויתומי צה"ל)

(הפסקה)